

Ki emlékszik már ezekre....

Az Egyesült Államokban betűs dzseki, nálunk betűs csoki – és tényleg ez volt a nagyságrendi különbség. A betűs csoki nem volt különösebben finom, a betűs csokit nem variálták, nem volt millió ízben, nem tudott semmi különösöt. De a betűs csoki betűs volt, és ezzel el is dőlt mindent, mivel ezer okod lehetett megszerezni egy T-t, egy L-t, egy B-t... sőt, épp a legcsúnyább szavaink a legrövidebbek, jó részük már négy csokiból kirakható.

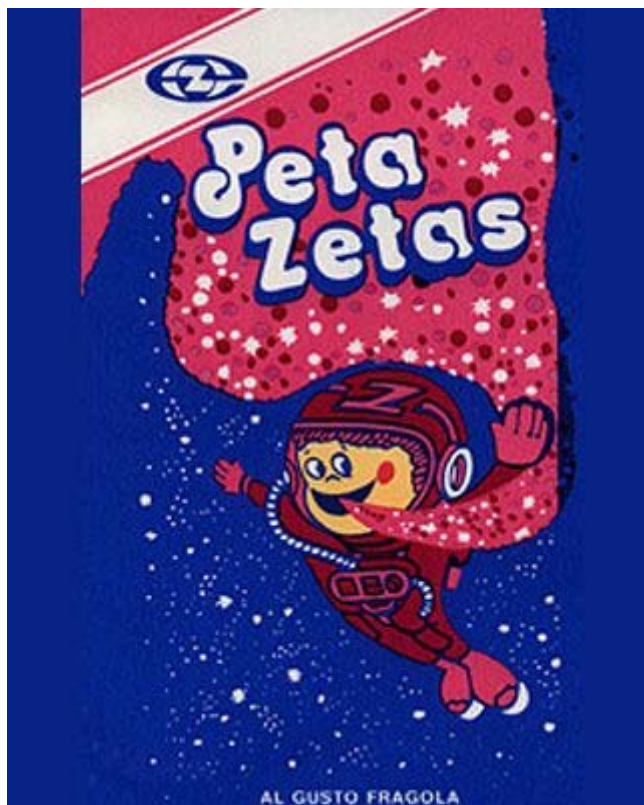
Olyan nem létezett, hogy fél zacskó zizi, elrakott zizi, majd később elfogyasztandó, maradék zizi. A zizit, azt csak marokkal lehetett tömni, gépiesen, egyiket a másik után a zörgős, átlátszó zacskóból oda se nézve szedegetve. Az íze? Nyilván ugyanilyet lehetne elérni azzal is, ha apróra forgácsolt hungarocellt különféle szörpökben úsztatnánk (ki tudja, talán így is készült), de a célnak pont megfelelt. Nagy zacskónyi édes ízé, tömegáru, elvagy vele hintázás közben.

A bátran, sőt, büszkén bűzölgő népi diktatúra fokozatosan szelídült, civilizálódott a nyolcvanas évekre. Ekkor már nem hirdette senki, hogy „dolgos ember nem fürödik, dolgos ember leizzadja a koszt”, a lázadók el-elfelejtették az iskolaköpenyt is. A Secret volt az egyik első fügefalevél, a szemérem első jele – és egyúttal az ősbűn bizonyítéka is, mely által a magyar nők kiűzettek a Paradicsomból. Odakint pedig várta őket a cudar világ, fazongyantával és a narancsbőr elleni örökös harccal.

Jöhet minden baktériumölő, szupersterilizáló modern csodacucc, elnevezhetik mindenféle latin vagy jó hangzó angol kifejezéssel, a lényegen nem fog változtatni: a tisztaság szaga a hintőpor szaga, színe a fehér, élménye-látványa a levegőben lassan eloszló fehér por. A hintőpor pavlovi kutyái vagyunk mindannyian, akiknek volt-van élménye ezzel a szerrel: megérezed az illatát, és rögtön átjár a tisztább, szárazabb, biztonságosabb érzés – és nem csak azokon a napokon.

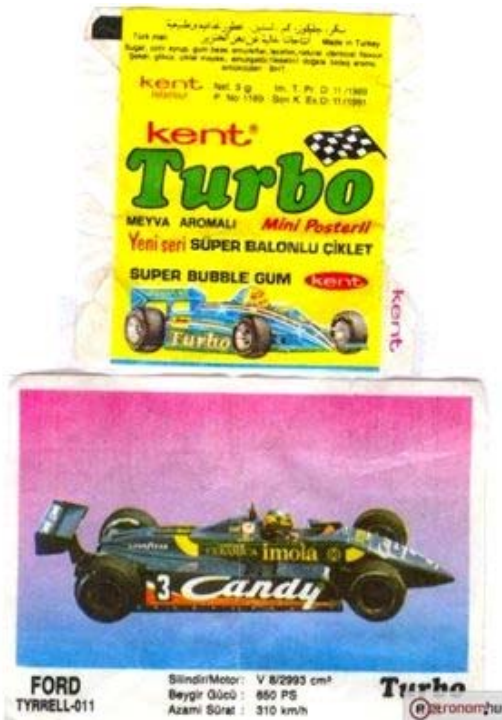
Gyerekeknek lenni jó – befeszült, komoly felnőttként sosem mernéd azt élvezni, hogy bedöntöd a szádba a pattogós cukrot, megül a nyelveden, majd a száddal mindenféle formát formázva „énekelgeted” a pattogást. Ez a cukorka a gyerekkor, a „nem kell mindennek értelmet keresni”, a kis zacskónyi bohóckodás, a szabálytalanság. Többek között attól jó, hogy az a kucsmás néni a buszon olyan rosszallóan néz rád miatta.

„Én ilyen finom mogyorókrémet ilyen olcsón még sosem ettem! M-m-m-mókuskáim, nem bánjátok meg, ha rám hallgattok!” Kétségkívül a hülye reklámok mellékhatása, hogy évtizedek múltán is emlékszünk rájuk. Amit a kismókusok kenyérre is kenhetnek, a nagymókusok süteménybe is tölthetnek (milyen rendes a reklámozó, hogy még ezt is megengedi), a borostás, pállott szájú mókusok meg kenjék, ahová akarják. Nem volt jó, de legalább volt.

A DJ-k és audiofilek nélkül ez a hanghordozó már maga lenne a durva múlt idő, már a magnókazettát se élte volna túl. A helyzet azonban az, hogy a bakelit óta mást sem teszünk, csak kényelmi kompromisszumokat kötünk. A kazetta ugyan nem szólt úgy, de kisebb-kényelmesebb volt. A CD sem szólt úgy, de modernebb volt. És most, az MP3 pláne nem szól úgy, de már csupán egy fájl, nem is fizikai hanghordozó, hát áttértünk rá. De egyik se szól úgy, mint a bakelit. Őrizzük meg!

Míg a 150 év török megszállás hozott jót is Magyarországnak, fürdőket, fűszereket, kultúrát, addig a szintúgy török Turbo rágó amolyan proto-Kinder-tojásként szinte csak dülta a szocialista Magyarországot. Nem tudom, van-e nagyobb gátlástalanság, mint egy túlárzott, rossz rágót a hozzá csomagolt autóképpel eladni a kissrácoknak? Ilyen alapon tarzanos blokkteglát is rághatnának.

A szocializmus megcáfolhatatlannak tűnő axiómákkal dolgozott. Axióma, hogy az alumínium csavaros kupak sosem jön le a literes üdítő szájáról egyben, apának kell egyre vörösebb arccal, késsel küzdenie, fémforgácsok és nyolc napon túl gyógyuló sérülések között. Axióma, hogy a zacskós tej csöpög, a macskanyelv foltos, és axióma az is, hogy télen nem lehet fagyit kapni. A téli fagyit nem fagyit, ez jegyezzük meg, hanem nyúlós-rágós tölcsérben valami borzalmasan gejl, tömény borzalom.

Ott billegsz a gyerek- és felnőtt lét határán, kamasz vagy, naponta történik valami furcsa a testeddel. Tegnap még a Donald kacsa, holnap már az NDK szexfilm valami osztrák adón. A legizgalmasabb, és egyben a legkiszámíthatatlanabb időszak. Az édes, nyúlós, szörcsögő, majd végül türelmetlenül szétharapott gumicukor-cuminál tömörebb jelképe nem is lehetne ennek az időszaknak

A szappan, ami utoljára akkor tűnt szappannak, amikor kivetted a papírból. Csak számára kedvezőtlen külső körülmények léteztek: az alacsony páratartalom habszivaccsá szárította, a magas párában viszont turbó sebességgel pimpósodott, hogy kézbe véve úgy málljék szét, mint egy véletlenül megmarkolt franciakrémes. Viszont legalább lehetett szurkolni, hogy a tetején az AMO felirat mikor kopik el – vagy körömmel átjavíthatni azt.

A XX. század második felében a magyar autószerelők voltak a legnyitottabbak a modern szépségápolásra, ők voltak az igazán márkahű kozmetikai fogyasztók. Ez lehetett az egyik oka annak, hogy a műhelyek és garázsok falain e termékcsalád reklám posztere virított. A másik, kicsit talán valószínűbb forgatókönyv viszont az, hogy a meztelen háttal pózoló, csodaszép Sütő Enikő jelentette az ellenpontot a kardántengelyekhez és beköpött gyertyákhoz képest, ő oldotta a tesztoszteron sűrű szagát. Szexi volt, na.

Olyan ízű meggy a világon nincsen, mint ami ezekben kis üvegekben lötyögött, de jó volt. Ami kólának volt, az amerikai előképre hajazó formájú kis üvegben; a vállalati ünnepségen a fehér terítővel fedett asztalon sorakozó, strandon a pulton kerek, piros nyomot hagyó saját üdítő. Üvegből ivási technika függvényében Joker-mosolyt, szolid rúzsozást vagy komplett Geronazzo Máriát rajzolt a szád köré. Egyben volt igazi a cucc, az üveggel, a kupakkal volt igazi az íze, nem pohárba töltve.

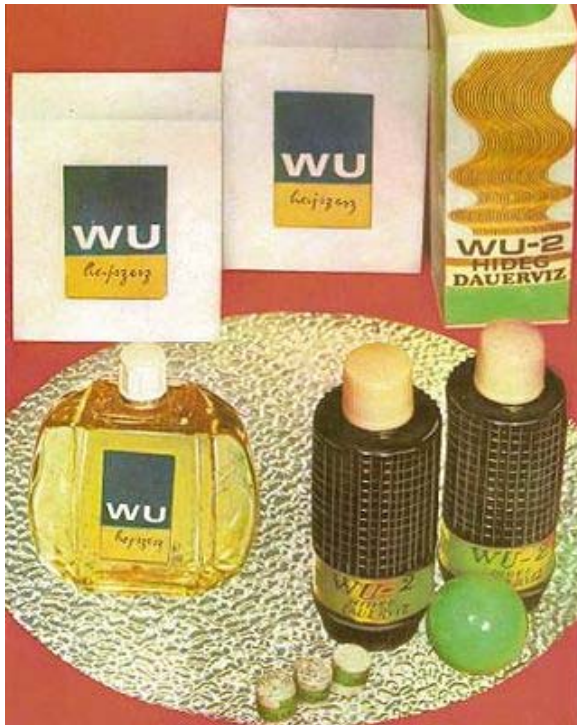
Loptuk, loptuk, oké, sokak illúzióját törli össze a hír, hogy ez egyáltalán nem hungarikum, de akkor is: a rendszerváltás előtti, szükös és elkésztő édesség-felhozatal egyik kiemelkedő oszlopa volt a négercsók. A profik pedig egyáltalán nem úgy ették, mint a reklámban, nem haraptak rá izomból a csúcsára. Ehelyett két falattal a ropogós alját, majd óvatosan a csokit és krémet, és végül a csúcsot (kicsiben lehetett gyakorolni a konyakos meggyel, igen).

Ritka fogás volt, ami nem izzadt bele a papírba. Talán csak a gyárban, talán csak a szállító, talán csak az ABC raktárosa jutott ilyenhez. A zöm, mi ezt papírostul ettük – mindig megpróbálva annak tisztességes eltávolítását, majd mindig feladva azt. És jó volt, tegyük a szívünkre a kezünket, jó volt ez a se nem rágó, se nem cukorka édesség, a fene egye meg, csak mindig citromosból volt benne a legkevesebb. Próbálták feltámasztani, de az már Frankensteinél is mennyire félrement... az már nem frutti lett.

Ha majd ezer év múlva a régészek a nyolcvanas évek Magyarországon kutakodva kiássák a megmaradt vetkőzős tollakat, akkor egyetlen eszközből mindent tudni fognak arról a világról. Álszentsége, frusztrációja, a nemiséghez és a szexhez való skizofrén viszonya (ma két kattintással elérhető a netes pornó, de ilyen ízléstelen íróeszközt senki nem venne kézbe) ott van a vetkőzős tollban. Pfuj.

A hajápolás Alekosza. Sem a kulcsín, sem a belbecs nem indokolta, de mégis, mindig, mindenhol ott volt. A rossz értelemben vett, ipari minimalizmus merénylete a szépségápolás ellen. Ciki volt elővenni a kollégiumban, az úttörőtáborban, rosszul mutatott a kád szélén, sőt, már a bolt polcán is. Ami meg benne volt... rossz nyelvek szerint az obligát sárga doboz és a benne rejlő sampon ugyanazon a gyártósoron készült, csak pár bizgentyút tekertek át a két folyamat között.

Ahol a gyilkolós, háromdimenziós számítógépes játék az egyik véglet, ott az ugró béka a másik. Minimális közrehatás, minimális produkció. Lenyomod, vársz, felugrik. Tényleg csak ennyit tudott – de egy olyan országban, ahol egyetlen tévécsatorna volt, hétfői adásszünettel, vonalas telefonja is csak a tanácselnöknek meg a körzeti orvosnak; ahol annak kellett örülni, hogy a Három Kívánságban leadtak másfél percet a Roger nyúl a pácban című filmből, ha azt kérte a pontoslabdás kislány, nos, ott ez is elégnek tűnhetett. Lenyomod, vársz, ugrik egyet.

Az első fogmosásnál még talán izgalmas volt, hogy adtak mellé képregényt, krapulaxosat, elvult vele az ember, de aztán maradt a póre matéria, a mindenféle gyümölcsízű fogkrém. Mindenféle, azaz sosemvolt gyümölcsök – ha mai megfelelőt keresünk, akkor a rosszabb energiataloknak ilyen az íze. Lehet, hogy ugyanattól, mivel a fogmosás után ugyanúgy nem akaródzott még elaludni, mint most, ha az ember bedönt egy fémdobozos vörös bikát.

Igazi bölény, mely hamarabb jelent meg 0.33-as fémdobozban, mint a Pepsi vagy a Coca Cola. Nálunk persze a betétes kisüveg dívott leginkább, de a vetélytársaknál édesebb, szénsavasabb kóla gyengének bizonyult az erősebb, menőbb brandekkel szemben. Kevesen tudják, de a kilencvenes évek elején Martfűn is gyártottak RC Cola termékeket – újabb elpuskázott lehetőség, lehetett volna igazi magyar kólánk is.

Még mindig van! Ötven éve kezdték el gyártani, és a narancssárga flakon, illetve tégely az egyszerű ötletek sikerének bizonyítéka. Tudta és tudja azt, amit a mai utódok, krémez, ápol, puhít – és mivel a gyártónak van stílusérzéke, illetve masszív fogyasztói bázisa, ma is szinte ugyanúgy néz ki a cucc. Az illatát csukott szemmel is kiszúrja bárki, aki valaha szagolta.

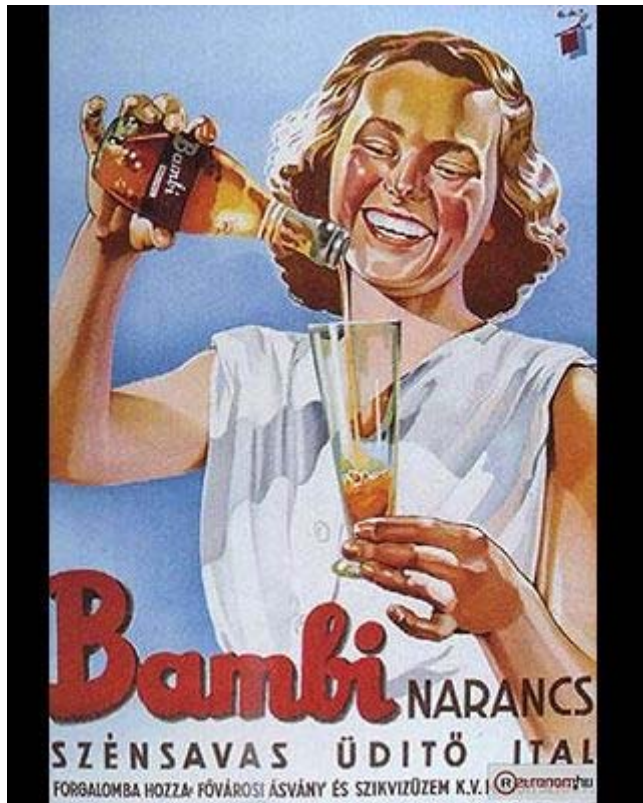
Jobb, mint az erényöv: még órákkal a fűjás után is ragadt a haj, kemény, természetellenes habcsókká formázva a frizurát. Hozzá nem lehetett érni az ilyen módon konzervált hajkölteményekhez, és a párnahuzat is igen hamar foltosodva mutatta: kimosni sem egyszerű a vegyszert a fűrtökből. Tagadhatatlan előnye volt ugyanakkor, hogy a fodrásznál a legpletykásabb vendég is elnémult arra a pár percre, míg ezzel fűjták, mint Balaton mentén a szűnyograjt.

Először a vékony, ropogós csokiréteget kell leharapdálni róla, különben „magától a földre hull alá”, aztán jöhet a kifejezetten finom csoki, vanília vagy puncs jégkrém, alul kezdve, mert csöpög, majd fokozatosan áramvonalasítva az egész cuccot. Egyre növekvő riadalommal („fogy a cucc”) lassítasz, de már csak a pálcika van, a jégkrémtől ázott fadarabka. Végül kinyalod a papír belsejéből az odakenődött csokit, és anyukád megnyálazott zsebkendővel letörli az arcodról a nyomokat.

A markánsan korrajz édességből nem csak a forma és az íz maradt emlékezetes, hanem a mellékelt papíros is, ami azt magyarázta, hogy együk csak meg nyugodtan akkor is, ha szürke és foltos, mert az csak azt jelenti, hogy kivált a kakaóvaj, de a macskanyelv „élvezeti értékét nem befolyásolja”. De, Grósz elvtárs, befolyásolja, mert egyrészt ronda, másrészt meg annak a kakaóvajnak benne kéne lenni, nem rajta. Tipikus, hogy a vacak termék kijavítása helyett inkább írnak egy körlevelet, hogy jó az így is, nesze paraszt, egyed.

Az aromás borzalom. Ezt még a mai nagymamák, nagypapák se mondják finomnak, pedig ez volt a fiatalkoruk. És az az indokolatlanul csatos üveg! Miféle nyomorkultúra az, mely még alig két deci üdítő egyszerre történő elfogyasztását sem engedi meg, zárd vissza, spórolj, takarékoskodj vele, nem habzsolj, ne húzd le egyben?!

A hajtógázás dezodorok aranykora, a hülye nevű kozmetikai szerek világalma idején volt népszerű ez a spray. Szó se róla, a mai kígyópikkelyes, liposzómás időszakon is röhögni fogunk egyszer, de a 8x4 se volt semmi. Németországban még ma is kapható, mi javarészt leszoktunk róla.

A Budapesti Szeszipari Vállalat Óbudai Szeszgyára nevével ellentétben nem csak szeszeket gyártott. Ott készült ez a szápadlást a nyelvvel összeragasztó, émelygős műnarancs üdítő is. Azt ugyan nem magyarázta el senki, hogy milyen sztárról van itt szó, és annak mi köze van a narancsos üdítőhöz, de könyörgök, hát múltkor Zidane bazsalygott egy sörreklámban, holott besörözve focizni bár élvezetes lehet, de hatékony semmiképp.

Harminc éve az obligát otthoni desszert a gesztenyepüré volt, kukacokká préselt massa, rajta fűjt tejszínhab – na, ennek az utazós verziója a Geszti Eszti, rudacskává formált gesztenyemassa csoki bevonattal. Ízlés kérdése, hogy felér-e a túró rudival... zsírban és cukorban biztosan. De ez egy olyan idő terméke, amikor még Schobert Norbert is csak egy borzalmasan kövér kisdobos volt.

A pénteki diszkóbusz szaga, jó 16-18 évvel ezelőtt; az ifjúsági táborok lánytusolóiából, a tornacsarnok lányöltözői felől érkező illatfelhő szaga („ma már tényleg belesünk oda, srácok”). A csajtáskákba vetett pillantás egyik találatja a Denise magazin mellett hasaló dezodor.

Ha nincs az iskolabélyeg, talán ma jóval gyorsabban haladna a sor a boltokban a pénztár előtt. Az iskolabélyeg tehet róla, hogy ma a szokásos pénztárosi kérdésre („matricát gyűjti?”) automatikusan bólintunk. Azzal együtt is, hogy az iskolabélyeg okos dolog volt, hasznos dolog volt, forintonként gyűjtögetve a zsebpénzt, látványosan gyarapítva, biztonságban. Talán ma is kéne valami hasonló a gyerekeknek.

Csoda, hogy nem nyúzta magát húsíg minden férfi, amikor még csak a Barbon volt, és az egypengés borotvák. Csoda, hogy apáink és nagyapáink túléltek, hogy nem a modern kor ötpengés szerszámai és hűsítő meg guaranás-koffeines borotvazseléi segítségével vakarták le a szőrt az arcukról. A Barbon borotvahab inkább csúnya volt, mintsem rossz – ha annyira utáltuk volna, nem lenne ilyen néven ma is a polcon egy szintúgy elég csufi, de a borotválkozásra azért teljesen alkalmas termékcsalád.

A stilizált teniszlabdás logó nem ítélte igazán sikerre ezt a termékcsaládot, holott sportkrémtől a dezodorig volt mindenből Panatta – csak épp olyan magyar teniszélet nem, ami egy rájuk targetált termékcsaládot felszív. Az olasz gyártó termékeivel szemben inkább a magyar cuccok pörögtek – ma pedig már csak kevesen tudják idehaza, hogy a Panatta él és virul, termékpalettáján még Pininfarina tervezte futógépet is kínálva.

Lehetne, hogy az alig felismerhető elefánttal (vajon miért ő lett a totemállat, az agyari miatt?) a tubuson, a sosemvolt gyümölcsök ízével, az egymást még Gáspár Győző kollekciónál is jobban ütő színekkel hivatkozzuk meg, idézzük fel a Gabi fogkrémet. De hiába, hiszen bárhol, bármikor szóba kerül, úgyis a legerősebb és legelső élmény, ami előkerül, az az a megmagyarázhatatlan tény, hogy ezt a fogkrémet egymástól függetlenül, egyénenként erre jutó gyerekek ETTÉK. Megették a fogkrémet, igen. Te is?

Hahh, a házgyári lakás pirinyó kádjában fürdőző, országának határai közé zárt, ablakos útlevés magyar polgár óceánja! Hahh, klóros vízben oldódó, kád falát befogó kékség! Hahh, kézzel vert habhullámok, meleg víz ráengedése, tarkó a kád szélén, szintetikus óceánillat! Hahh, de rohadt szánalmas világ volt az, ahol csak a habfürdő imitált óceánt, de saját szemeddel talán nem láthattad soha. Viszont a kupakkal meg a habbal a gyerek játszhatott Bagamérit.

Csak a ráncait veszítheti! Ne tagadjuk le, igenis voltak szocialista sikertörténetek. Ez a tégely nem csak azért volt ott anyukád polcán, mert nem lehetett kapni mást, hanem kivételesen egy tényleg működőképes cucc volt benne. Nem is a tervgazdálkodás terméke volt, eredetijét egy debreceni néni kutyulta a napraforgószárból kinyert anyagból. Hogy szelep volt-e, ahol az általános elégedetlenség távozhatott („nálunk is van pomádézás, nem csak nyugaton”) vagy ablak a jóra, döntse el mindenki maga.

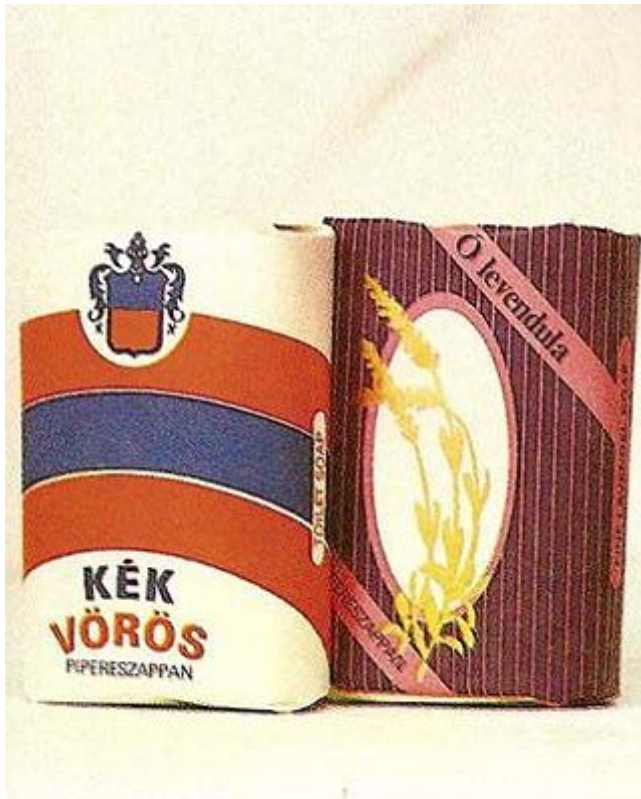
Az autós rágók méltó párja, itt egy párkockás, hozzácsomagolt képregény adta el a terméket. De ha igazságosak akarunk lenni, akkor hozzáteesszük azt is, hogy a TURBO rágónál jóval barátságosabb állagú volt (ha nem valami párás-vizes helyen tárolták, betonná keményítve), és lufi fújásra ma sincs ennél ideálisabb rágógumi.

„Hoztam neked csokit!” „Ez nem csoki, ez Kajla nugát!!” Borzalmas, ehetetlen nugát tábla, ami még rosszabbnak tűnt attól, hogy csoki helyett kaptad (mert olcsó volt, vagy mert Pajtás kutya vihogott a papírján). A fog elvásik rajta, nyúlik, kesernyés, a torokban jelentkező utóízzel. Rossz lenyelve, rossz visszaköpvé, rossz ránézni is arra a csokoládéhoz alig hasonlító tacsakószínűre.

Mi az, amit iszol? Pillanatragasztó. Mi? Hmffimhmfimhffimhmm! A legrosszabbak viccek ihletője (balevessel is ismert, de azt inkább nem fejtenénk ki), egyúttal a zacskós „egybe-kakaók” legfőbb vetélytársa volt a Bedeco. A szokásos kompromisszum a kényelem oltárán: a Bedecoval bármikor hipp-hopp ihattál otthon kakaót, kényelmesebb volt – de az íze, azért az nem olyan.

Az az ország, ahol reklámértékkel bír a cipőt a cipőboltból felhívás, ahol márkanév helyett egy termék neve az, ami, ott már hatalmas innováció két színes csíkot húzni egy szappan csomagolására, majd erről a két színről elnevezni azt. Nem, ez a pipereszappan nem volt sem kék, sem vörös, csupán ez a két szín tűnt fel a csomagolásán. Még jó, hogy autókat nem gyártottunk akkoriban, különben lett volna „Trabant Fehér” meg „Trabant Szürke” nevű modell a piacon.

A fele-harmada már kirobbanthatatlanul benne marad az üvegcsében, a nyálból és italporból képzett dugó nem engedi, hogy kirázogassuk belőle. Egyszer egy ember azt állította, hogy ő már beszélt valakivel, aki látott olyat, aki pohárba öntötte és italként itta, de ez csupán legenda. Kupak lecsavar, fej hátradönt, por beleszór, boldogan, színes nyelvet öltve vigyorg.